

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА

Факультет філології
Кафедра української літератури

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ТЕОРІЯ ЛІТЕРАТУРИ»

Рівень вищої освіти – *перший (бакалаврський)*
Освітня програма Українська мова і література
Спеціальність 014 Середня освіта
Галузь знань 01 Освіта/ Педагогіка

Затверджено на засіданні
кафедри української літератури
Протокол № 1
від “04” вересня 2023 р.

м. Івано-Франківськ - 2023

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Теорія літератури
Викладач (-і)	Піхманець Роман Володимирович
Контактний телефон викладача	0951057616
Е-mail викладача	pikhmanetsroman@gmail.com
Формат дисципліни	Очний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	упродовж семестру за встановленим розкладом на кафедрі та з розрахунком відповідного часу
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Курс теорії літератури спрямований на вивчення студентами загальних закономірностей розвитку художньої творчості і принципів побудови художнього тексту. Увагу акцентовано на вивченні системи художніх засобів (поетики) як центральній проблемі теорії літератури. Відповідно вона побудована так, щоб охопити комплекс пов'язаних із предметом її вивчення питань. При цьому простежується специфіка внутрішньої організації поетичного і прозового текстів.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>Метою викладання навчальної дисципліни «Теорія літератури» є поглиблення відомостей про систему засобів вираження в художньому тексті й головні чинники формування естетичної якості. Основними завданнями вивчення дисципліни «Теорія літератури» є з'ясування головних аспектів поетики як центральної ланки теорії літератури, її предмету й структури, провідних тенденцій розвитку й практичної значущості.</p> <p>Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні знати :</p> <ul style="list-style-type: none"> – предмет і головні завдання поетики; – структуру поетики; – місце і роль поетики в системі теорії літератури – внутрішні тенденції в розвитку поетики; – головні принципи внутрішньої організації художнього тексту – засади поетики як системи. 	
4. Програмні компетентності та результати навчання	
<p>Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі й практичні проблеми в галузі середньої освіти, що передбачає застосування теорій і методів освітніх наук і характеризується комплексністю й невизначеністю педагогічних умов організації навчально-виховного процесу в загальноосвітніх навчальних закладах I-III рівнів акредитації.</p> <p>Загальні компетентності (ЗК):</p> <p>ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу, вироблення власної дослідницької стратегії й реалізації її професійній діяльності.</p> <p>ЗК 5. Здатність вільно і грамотно, усно та письмово спілкуватися державною мовою, утверджувати національні гуманістичні ідеали, мовне й культурне багатство України.</p> <p>ЗК 7. Здатність навчатися й оволодівати новими знаннями</p> <p>ЗК 12. Здатність виконувати власне дослідження на належному рівні.</p> <p>ЗК 14. Здатність використовувати мовно-літературні знання в освітній діяльності</p>	

Фахові компетентності спеціальності (ФК):

ФК 4. Здатність кваліфіковано застосовувати сучасні методи й освітні технології навчання, реалізовувати ефективні підходи (особистісно-орієнтований, діяльнісний, компетентнісний) до викладання української мови і літератури, світової літератури на підставі передового вітчизняного досвіду.

ФК 8. Здатність до володіння основними мовознавчими і літературознавчими поняттями, здатність застосовувати їх у процесі аналізу та інтерпретації текстів різних стилів.

ФК 9. Здатність розглядати літературні тексти, явища і факти в контексті української та світової культури, виявляти специфіку літературних напрямів, течій, шкіл; уміти аналізувати індивідуально-авторський стиль окремих письменників.

ФК 11. Здатність здійснювати власне дослідження в освітній діяльності, узагальнювати й оприлюднювати результати розроблення актуальної проблеми (у фахових виданнях, виступах тощо).

Програмні результати навчання:

ПРН 4. Знати специфіку перебігу літературного процесу різних країн у культурному контексті, літературні напрями, течії, жанри, стилі, художні твори української та зарубіжної класики й сучасності.

ПРН 5. Володіти навичками розрізняти літературно-культурні епохи, напрями, течії, жанри, стилі за їхніми сутнісними характеристиками.

ПРН 6. Мати творчо-критичне мислення, творчо використовує різні теорії й досвід (вітчизняний, закордонний) у процесі вирішення соціальних і професійних завдань.

ПРН 8. Володіти комунікативною мовленнєвою компетентністю з української та іноземної мови (лінгвістичний, соціокультурний, прагматичний компоненти відповідно до загальноєвропейських рекомендацій із мовної освіти), здатний удосконалювати й підвищувати власний компетентнісний рівень у вітчизняному та міжнародному контексті.

ПРН 9. Володіти різними видами аналізу художнього твору, визначає його жанрово-стильову своєрідність, місце в літературному процесі, традиції й новаторство, зв'язок твору із фольклором, міфологією, релігією, філософією, значення для національної та світової культури.

ПРН 25. Забезпечувати охорону життя й здоров'я учнів у навчально-виховному процесі та позаурочній діяльності.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	12
семінарські заняття / практичні / лабораторні	18
самостійна робота	60

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
1	014 Середня освіта	Четвертий	Нормативний

Тематика навчальної

дисципліни			
Тема	кількість год.		
	лекції	Заняття	сам. роб.
<p>Тема 1. Теорія літератури в системі літературознавчих дисциплін. Поетика як центральна проблема теорії літератури.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Вступ: дефініція та інтерпретація поняття поетика. Анотація бібліографії курсу (охоплюючи праці зарубіжних та вітчизняних вчених). 2. Поетика, її предмет і головні завдання. Структура поетики. Теоретична (Загальна) поетика, поетика часткова та історична поетика. 3. Системний характер засобів вираження у виникненні художнього враження. 4. Методика вивчення питань поетики в шкільній практиці. 	1		5
<p>Тема 2. Специфіка художнього пізнання.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Художнє мислення в системі головних типів пізнання. 2. Головні психологічні сили творчого синтезу: художнє чуття, художня фантазія, художнє мислення. 3. Особливості образу в структурі художнього мислення. 	1	2	10
<p>Тема 3. Система форм вираження авторської свідомості в художньому творі.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Головні форми вираження авторської свідомості в ліриці. 2. Головні форми вираження авторської свідомості в ліро-епосі. 3. Головні форми вираження авторської свідомості в епосі. 4. Головні форми вираження авторської свідомості в драматичному творі. 5. Використання головних аспектів теми на уроках української літератури. 	1		10
<p>Тема 4. Віршознавство та його складники. Метричний потенціал поетичного твору.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Деякі загальнотеоретичні питання метрики. Головні системи версифікації та їх характеристика. 2. Провідні тенденції в розвитку європейського віршування. 3. Проблеми походження слов'янської книжної силабіки. 4. Сторінки з історії давнього українського віршування. 5. Форми неklasичного вірша. 6. Музична система версифікації. 7. Особливості вивчення віршування в школі. 	2	4	5
<p>Тема 5. Фоніка та її роль у формуванні художньої вартості.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Фоніка, її предмет і завдання. Головні евфонічні явища. 2. Рима, її функція та головні типи. Естетична вартість рими. 3. Звукопис, або імітативна гармонія. Основи звукової інструментарії твору. 4. Символіка й містика фонічних компонентів твору. 5. Головні евфонічні явища в шкільній програмі з 	1	2	5

української літератури.			
Тема 6. Строфіка як складова віршознавства. 1. Загальнотеоретичні питання строфіки. 2. Найпростіші строфи. 3. Канонізовані строфи. 4. Окремі питання строфіки (жанри із строфічними ознаками; строфи із жанровими тенденціями; строфи історичної вартості). Особливості пісенної строфи. Сталі строфічні сполуки. 5. Строфа як чинник виникнення художньої якості. 6. Питання строфіки на уроках української літератури.	1	2	5
Тема 7. Метафоризація як спосіб репрезентації художньої дійсності. 1. Поняття топіки. 2. Метафора і метафоризація. Головні принципи метафоризації. 3. Роль і місце метафоризації в становленні художнього світу письменника.	1	2	5
Тема 8. Асоціативно-образні можливості художнього слова. 1. Художні асоціації як літературознавча проблема. 2. Концепція образу і слова Олександра Потебні. 3. Внутрішня структура образу і психологічні механізми виникнення тропів. 4. Проблема класифікації тропів. Головні види тропів. 5. Троп у системі художньої образності. 6. Методика вивчення тропів у школі.	2	2	5
Тема 9. Стиль і стилістика. 1. Загальнотеоретичні питання стилістики. Співвідношення понять «стиль», «стилістика», «стилізація», «практична стилістика». 2. Лексико-стилістичні засоби і проблема їх класифікації. 3. Морфологічні і фонетичні чинники формування «мовостилю». 4. Стилістичні фігури та їх евристичний потенціал. 5. Особливості вивчення лексико-стилістичних засобів на уроках української літератури. Стилістичні фігури в шкільній програмі.	2	4	10
ЗАГ.:	12	18	60

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Система оцінювання курсу відповідає критеріям оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти в університеті. Допуск до екзамену становить максимум 50 балів і екзаменаційна робота – максимум 50 балів. Загальні 100 балів охоплюють: 40 балів за практичні заняття, 10 балів за контрольну роботу і 50 балів за екзаменаційну роботу.
Вимоги до	Концептуально конкретне й емпірично верифіковане висвітлення

письмових робіт	питань, що пов'язані із аналізом художніх текстів на наявність різноманітних засобів текстотворення.
Практичні заняття	Обговорення та дискусії проблем, які запропоновані до кожної теми (плани практичних занять). Закріплення й повторення матеріалу із вивчених тем курсу.
Умови допуску до підсумкового контролю	Виконання всіх запланованих програмою курсу форм навчальної роботи, які підлягають контрольному оцінюванню. Мінімальна кількість балів для зарахування курсу – 50.

Підсумковий контроль	форма контролю: екзамен; форма здачі: підсумкова контрольна робота: аналіз поетичного тнксту
----------------------	---

7. Політика навчальної дисципліни

Письмові роботи здобувачі освіти виконують відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2023/08/polozgenia-pro-osp_7-redaktsia.pdf, та індивідуальним графіком, відповідно до «Положення про порядок навчання здобувачів вищої освіти за індивідуальним графіком у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» <https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/polozhennia-pro-induvid.-grafik.pdf>.

Форму письмового виконання роботи втілено на практичних, індивідуальних заняттях, під час написання контрольної, самостійної роботи чи виконання індивідуального завдання.

Академічна доброчесність. У «Кодексі честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» встановлено морально-етичні принципи та правила поведінки для всіх учасників навчально-освітнього процесу. За цим документом представники університетської громади повинні дотримувати принципу академічної доброчесності та у всій своїй навчальній і викладацькій діяльності зобов'язані діяти порядно, доброчесно. За дотриманням членами університетської громади морально-етичних та правових норм цього Кодексу відповідає «Комісія з питань етики та академічної доброчесності» при університеті, яка відстежує і регламентує поведінку здобувачів освіти в навчальному процесі. <https://pnu.edu.ua/polozhennia-pro-zapobihannia-plahiatu/>.

Відвідування занять. Урегульовано «Положенням про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2023/08/polozgenia-pro-osp_7-redaktsia.pdf. У разі пропуску занять здобувачі освіти повинні відпрацювати їх індивідуально в письмовій чи усній формі, щоб виконати всі завдання вхідного, поточного, підсумкового контролю. Неформальна освіта. Порядок здобуття неформальної освіти та визнання її результатів регламентує «Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» <https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/neformalna-osvita.pdf>. Для здобуття неформальної освіти рекомендовано використання платформ Coursera, Prometheus, Udemy, EdEra та ін.

8. Рекомендована література

1. Баррі П. Вступ до теорії : літературознавство та культурологія / П. Баррі ; [пер. з англ. О. Погинайко; наук. ред. Р. Семків]. Київ : Смолоскип, 2008. 360 с.
2. Безпечний І. Теорія літератури. / Передм. Р. Семківа, Л. Неліпи. Київ, 2009. 388 с.
3. Білоус П. Вступ до літературознавства. Теорія літератури. Психологія літературної творчості. Житомир: Рута, 2009. 336 с.
4. Галич О.А., Назарець В.М., Васильєв Є.М. Теорія літератури. Київ: Либідь,

2001. 488 с.

5. Домбровський В. Українська стилістика й ритміка. Мюнхен, 1992. 347 с.
6. Іванишин В.П., Іванишин П.В. Пізнання літературного твору: Методичний посібник для студентів і вчителів. Дрогобич, 2003.
7. Качуровський І. Метрика. Київ, 1994. 186 с.
8. Качуровський І. Основи аналізу мовних форм: У 2 ч. Мюнхен-Ніжин, 1994.
9. Качуровський І. Строфіка. Київ, 1994. 342 с.
10. Качуровський І. Фоніка. Київ, 1994. 157 с.
11. Література. Теорія. Методологія /Упор. і наук. редакція Данути Уліцької; пер. з польської Сергія Яковенка. Київ: Вид. дім "Києво-Могилянська Академія", 2006
12. Літературознавча енциклопедія: У 2 т. / Автор-укладач Ю.І. Ковалів. Київ, 2007.
13. Літературознавчий словник-довідник / Р. Т. Гром'як, Ю. І. Ковалів та ін. Київ: ВЦ «Академія», 1997.
14. Марко В. Основи аналізу літературного твору. Кіровоград, 1997.
15. Мітосек Зофія. Теорії літературних досліджень. Сімферополь: Таврія, 2003. 408 с.
16. Моклиця М. Основи літературознавства. Посібник для студентів. Тернопіль: Підручники і посібники, 2002. 192 с.
17. Теорія літератури в Польщі: Антологія текстів: Друга половина ХХ– початок ХХІ ст. [Текст] : збірник / Упоряд. Б. Бакули; Ред. В. Моренця, Пер. з польск. С. Яковенка. Київ : Києво-Могилянська Академія, 2008. 531 с.
18. Ткаченко А. Мистецтво слова. Київ: Правда Ярославичів, 1998.
19. Ференц Н.С. Основи літературознавства [Текст] : підручник. Київ: Знання, 2011. 431 с.

Викладач: доктор філологічних наук,
професор Піхманець Роман Володимирович